

İklim Krizi Bağlamında Gelecek Senaryoları İçin Kavramsal Çerçeve Oluşturma: Disiplinler Arası Araçlarla Desteklenen Bir Yaklaşım

Helin Anıl^{a1,*}, Buket Tansu Demirer Sevindi^{a2}

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, İstanbul, Türkiye

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, İstanbul, Türkiye

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi (2025) 7 (1): 50:61

<https://doi.org/10.47769/izufbed.1633625>

¹0009-0004-8163-6883; ²0000-0003-2754-1088;

YAYIN BİLGİSİ

Yayın geçmişi:

Gönderilen tarih: 5 Şubat 2025

Kabul tarihi: 20 Nisan 2025

Anahtar kelimeler:

İklim Krizi,

Ütopya,

Distopya,

Kavram Haritası,

Disiplinler Arası Yaklaşım,

Yaratıcı Tasarım.

ÖZET

Bu çalışma, iklim krizi bağlamında ütopya, distopya ve gelecek kavramlarını merkeze alarak, öğrencilerin disiplinler arası bir yaklaşımla alternatif gelecek senaryoları geliştirebilmelerini sağlayacak kavramsal bir çerçeve oluşturma yolunda izlenecek adımları kurgulamayı hedeflemektedir. İç Mimarlık lisans eğitimi kapsamında gerçekleştirilen bu süreç, öğrencilerin karmaşık toplumsal, ekolojik ve mekânsal sorunlara yönelik analitik becerilerini geliştirmeyi ve bu becerilerini, kavramsal bağlam ile konsept geliştirme süreçlerinde yaratıcı düşüncelerini ifade ederek kullanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın temel yöntemi, film, kitap, makale ve sergilerden oluşan disiplinler arası araçlarla öğrencilerin teorik bilgi birikimlerini derinleştirmek ve bu bilgileri uygulamaya dönüştürmek üzerine kurulmuştur. Çalışma için seçilen ana kavram olan iklim krizinin çok boyutlu yapısı, yalnızca çevresel bir mesele değil, aynı zamanda mekânsal planlama ve tasarım alanlarında yaratıcı çözüm yaklaşımları gerektiren bir sorun olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda, ütopya ve distopya kavramları, öğrencilerin çevresel değişimlerin mekânsal ve toplumsal etkilerini analiz etmesine olanak tanıyan kritik bir çerçeve sunmuştur.

Çalışma üç ana aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada, öğrenciler iklim krizi, ütopya, distopya ve gelecek kavramları bağlamında literatür araştırmaları yapmış, film analizleri gerçekleştirmiş ve sergi incelemeleri ile mekânsal temsiller üzerine düşünceler geliştirmiştir. Bu süreçte öğrenciler, disiplinler arası bir perspektifle seçilen materyaller üzerinden kavram haritaları oluşturmuş ve kavramsal setler geliştirmiştir. Kullanılan araçlar arasında ütopya ve distopya temalı filmler, ütopya literatüründen klasik metinler ve güncel akademik makaleler yer almıştır. Ayrıca, sergiler aracılığıyla mekânsal ve çevresel temsiller üzerine yaratıcı bir bağlam sağlanmıştır. İkinci aşamada, öğrencilerin film, sergi ve literatür incelemelerinden elde ettikleri bilgileri kavram haritalarına dönüştürmesi sağlanmıştır. Haritalar, sürdürülebilirlik, çevresel adalet, teknolojik yenilikler ve kültürel değişim gibi temaları sistematik bir şekilde ele alarak senaryo yazımı için temel bir yapı oluşturmuştur. Bu aşama, öğrencilerin disiplinler arası bir düşünce altyapısı kazanarak yaratıcı çözümler geliştirmelerine olanak tanımayı hedeflemiştir. Son aşamada ise öğrenciler, oluşturdukları kavram haritalarından yola çıkarak nihai kavramsal setlerini sunmuş ve bu setler üzerinden geleceğe yönelik öngörülerini ve temel yaklaşımlarını ifade etmişlerdir. Nihai ürünler, öğrencilerin analitik düşünce becerileri ile yaratıcı tasarım süreçlerini birleştirdiği ve iklim krizinin yarattığı toplumsal ve mekânsal dönüşümlere yönelik özgün vizyonlar oluşturacağı senaryo yazımı ve gelecek kurgusu oluşturma adımları için bir ana taslak oluşturmaktadır.

Çalışma ile, disiplinler arası araçların yaratıcı düşünme ve analitik becerilerin gelişimindeki etkinliği sorgulanmıştır. Film, kitap, makale ve sergilerden oluşan bu çok yönlü yaklaşım, öğrencilerin iklim krizi gibi belirli bir kavram ya da kavram seti bağlamında derinlemesine bir kavrayış geliştirmesini sağlamak ve geleceğe yönelik senaryolar üretmeleri için kapsamlı bir temel oluşturmaya hedeflemektedir.

Creating A Conceptual Framework For Future Scenarios In The Context Of Climate Crisis: An Approach Supported By Interdisciplinary

ARTICLE INFO

ABSTRACT

*Sorumlu yazar.

E-mail adresi: buket.sevindi@izu.edu.tr (Buket Tansu Demirer Sevindi)

Article history:

Received: 5 February 2025

Accepted: 20 April 2025

Key words:

Climate Crisis,

Utopia, Dystopia,

Concept Map,

Interdisciplinary Approach,

Creative Design.

This study aims to construct the steps to be followed in creating a conceptual framework that will enable students to develop alternative future scenarios with an interdisciplinary approach by focusing on the concepts of utopia, dystopia, and future in the context of the climate crisis. This process carried out within the scope of the undergraduate education in Interior Architecture, aims to develop students' analytical skills regarding complex social, ecological, and spatial problems and to enable them to use these skills by expressing their creative thoughts in conceptual context and concept development processes.

The basic method of the study is based on deepening the theoretical knowledge of students and transforming this knowledge into practice with interdisciplinary tools consisting of films, books, articles, and exhibitions. The multidimensional structure of the climate crisis, which is the main concept selected for the study, is considered not only as an environmental issue but also as a problem that requires creative solution approaches in the fields of spatial planning and design. In this context, the concepts of utopia and dystopia provided a critical framework that allowed students to analyze the spatial and social effects of environmental changes.

The study was carried out in three main stages. In the first stage, students conducted literature research on the concepts of climate crisis, utopia, dystopia, and the future, conducted film analyses, and developed ideas on spatial representations through exhibition reviews. In this process, students created concept maps and developed conceptual sets based on materials selected from an interdisciplinary perspective. The tools used included utopia and dystopia-themed films, classic texts from utopian literature, and current academic articles. In addition, a creative context was provided for spatial and environmental representations through exhibitions. In the second stage, students were enabled to transform the information they obtained from films, exhibitions, and literature reviews into concept maps. The maps systematically addressed themes such as sustainability, environmental justice, technological innovations, and cultural change, creating a basic structure for scenario writing. This stage aimed to enable students to develop creative solutions by gaining an interdisciplinary thought infrastructure. In the last stage, students presented their final conceptual sets based on the concept maps they created and expressed their predictions and basic approaches for the future through these sets. The final products constitute a main draft for the scenario writing and future fiction creation steps, where students combine analytical thinking skills with creative design processes and create original visions for the social and spatial transformations caused by the climate crisis.

The study questioned the effectiveness of interdisciplinary tools in the development of creative thinking and analytical skills. This multifaceted approach, consisting of films, books, articles, and exhibitions, aims to provide students with an in-depth understanding of a specific concept or set of concepts such as the climate crisis, and to create a comprehensive basis for them to produce scenarios for the future.

1. Giriş

İç mimarlık lisans eğitimi bağlamında, İç Mimarlık Projesi 4 kapsamında gerçekleştirilen bu süreç, öğrencilerin yaratıcı düşünme ve analitik becerilerini destekleme ve sürdürülebilir tasarım vizyonları geliştirmelerine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Yaratıcı düşüncenin eğitimdeki önemi, özellikle tasarım disiplinlerinde, öğrencilerin hem bireysel hem de kolektif olarak karmaşık problemlere çözüm üretmelerini sağlama potansiyeli ile ilişkilendirilmiştir (Lawson, 2006). Çalışmanın amacı, öğrencilerin toplumsal, ekolojik ve mekânsal sorunları analiz edebilecek bir düşünce altyapısı kazanarak, özgün gelecek senaryoları üretmelerine olanak tanıyan kapsamlı bir kavramsal çerçeve geliştirmektir. Günümüzde tasarım eğitiminin dönüşen doğası, onu yalnızca teknik becerilerin değil; aynı zamanda etik, sosyal ve çevresel farkındalığın da geliştirildiği çok katmanlı bir öğrenme alanı haline getirmiştir. Bu bağlamda, disiplinler arası yaklaşım, tasarım öğrencilerinin karmaşık sorunları bütüncül biçimde ele almasını sağlayan temel bir zemin sunmaktadır. Klein (1990), farklı bilgi alanları arasında bağ kurma yetisinin, tasarım problemlerini çözmede düşünsel esneklik kazandırdığını belirtmektedir. Özellikle iklim krizi gibi çok katmanlı sorunlar karşısında, disiplinler arası yöntemlerin hem analitik çözümlemeleri hem de yaratıcı öngörülleri

beslediği görülmektedir.

Tasarım pedagojisinde güncel eğilimler, öğrencilerin yalnızca mevcut durumu analiz etmesini değil, aynı zamanda alternatif gelecekleri kurgulamasını da gerekli kılmaktadır. Fındeli (2001), 21. yüzyılda tasarım eğitimine dair yaptığı yeniden düşünme çağrısında, pedagojik yaklaşımların yalnızca kuramsal değil aynı zamanda etik bir temele de oturması gerektiğini savunur. Bu bakış açısı, özellikle çevresel krizlerin mekânsal sonuçlarını ele alan eğitim modelleri için önemli bir yön çizer. Tasarım odaklı eğitimde disiplinler arası yaklaşım, karmaşık sistemlerin kavranması ve çok boyutlu çözüm üretimi için kritik bir zemin oluşturmaktadır. Günümüzde sürdürülebilirlik, iklim krizi ve mekânsal dönüşüm gibi kapsamlı sorun alanlarının yalnızca tek bir disiplin üzerinden tartışılmasının yetersiz kaldığı, çok sayıda çalışmada vurgulanmaktadır. Jones ve Card (2021), sürdürülebilirlik kavramının tasarım stüdyolarına entegrasyonu sürecinde disiplinler arası pedagojiye dayalı yapıların öğrencilerin problem çözme kapasitelerini artırdığını ortaya koymaktadır. Benzer biçimde Brown ve Jenks (2022), sürdürülebilirlik konularının farklı disiplinleri bir araya getiren bir öğretim yaklaşımıyla ele alındığında öğrencilerde daha güçlü bir farkındalık ve kavramsal bütünlük sağlandığını vurgular. Bu çalışma, söz konusu yaklaşımlardan hareketle, iklim krizinin yarattığı mekânsal ve toplumsal dönüşümleri

kavramsal düzlemde analiz eden ve bu bağlamda yaratıcı çözümler üretmeyi amaçlayan bir atölye modelini içermektedir. Film, sergi ve metin gibi araçların bir arada kullanılmasıyla oluşturulan bu çok katmanlı yapı, öğrencilerin yalnızca bilgi tüketen değil, bilgiyi yorumlayan ve yeniden inşa eden birer tasarımcı adayları olarak konumlanmalarını sağlamıştır. Böylece, disiplinler arası yöntemin yalnızca destekleyici bir unsur değil, sürecin kendisini biçimlendiren kurucu bir yapı olarak işlev gördüğü bir öğrenme deneyimi tasarlanmıştır.

Bu çalışmada ele alınan alt kavramlar olarak, ütopya, distopya ve gelecek kavramları, iklim krizinin çok boyutlu etkilerini analiz etmek ve alternatif senaryolar geliştirmek için kritik bir çerçeve sunmaları nedeniyle tercih edilmiştir. Ütopya, ideal bir dünyanın mekânsal ve toplumsal vizyonlarını ifade ederken, mevcut sistemlerin eleştirel bir şekilde yeniden düşünülmesine olanak tanımaktadır (Levitas, 2013). Distopya ise geleceğin karanlık olasılıklarını keşfetmek için güçlü bir araç olarak, krizlerin sonuçlarını dramatize ederek farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Özellikle çevresel ve toplumsal krizlerin mekânsal etkilerinin dramatik biçimde betimlenmesi, alternatif çözümler geliştirilmesinde etkili bir yöntem olarak değerlendirilmektedir (Claeys, 2017). Gelecek kavramı, bu iki zıt kutbun arasında bir köprü işlevi görerek, hem olası hem de arzu edilen senaryoların bir arada değerlendirilebilmesine olanak tanımaktadır. İklim krizinin yarattığı belirsizlik ortamında, bu kavramlar aracılığıyla öğrencilerin çevresel, sosyal ve mekânsal bağlamları daha derinlemesine analiz etmesi ve yaratıcı çözümler geliştirmesi hedeflenmiştir.

Küresel ölçekte etkisini her geçen gün daha yoğun bir şekilde hissettiren iklim krizi, yalnızca çevresel bir sorun olmanın ötesinde, toplumsal, kültürel, ekonomik ve mekânsal dönüşümleri tetikleyen karmaşık bir problem bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun, hem insanlığın varoluşsal mücadelelerini hem de yaşamın fiziksel ve sosyal altyapısını yeniden tanımlama zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. İklim krizinin çok katmanlı yapısı, yalnızca çevresel bir mesele değil, aynı zamanda ekonomik eşitsizlikler, sosyal adalet ve mekânsal planlama gibi alanları da doğrudan etkileyen bir boyuta sahiptir. Bu kapsamda, tasarım, planlama ve mimarlık disiplinleri, sürdürülebilir ve yenilikçi çözümler üretmek için kritik bir rol üstlenmektedir. Bu disiplinlerin yaratıcı çözümler geliştirme kapasitesi, kriz dönemlerinde yaşam kalitesini korumak ve geleceğe yönelik dirençli altyapılar inşa etmek açısından büyük önem taşımaktadır. Sweeney Tookes ve Lege (2024), iklim değişikliği gibi küresel krizleri anlamaya yönelik öğretim yaklaşımlarında disiplinler arası araçların, öğrencilerin eleştirel düşünme ve çözüm üretme becerilerini geliştirmede önemli katkılar sunduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin yalnızca kuramsal bilgiyle değil; aynı zamanda görsel, metinsel ve deneyimsel kaynaklarla zenginleştirilmiş bir süreçten geçmeleri hedeflenmiştir.

Bu bağlamda, bu çalışma, öğrencilerin karmaşık toplumsal, çevresel ve mekânsal sorunlara yönelik analitik ve yaratıcı bir düşünce altyapısı geliştirmelerine olanak tanıyan disiplinler arası bir yaklaşımı benimsemiştir. Ütopya, distopya ve gelecek kavramları üzerinden ilerleyen bu süreç, öğrencilerin iklim krizinin çok boyutlu etkilerini anlamalarını, eleştirel bir perspektif kazanmalarını ve alternatif senaryolar üretmelerini hedeflemiştir.

Bu bağlamda, disiplinler arası bir yöntem benimsenerek teorik

bilgi birikiminin uygulamaya dönüştürülmesi sağlanmıştır. Çalışmanın materyal ve yöntem aşamaları, öğrencilerin bu çerçevede nasıl bir yol izlediğini ve hangi araçları kullanarak yaratıcı çözümler geliştirdiğini detaylandırmaktadır.

2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışma, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü 4. sınıf öğrencileriyle, 2024-2025 Güz yarıyılında gerçekleştirilen üç haftalık bir uygulama modeli kapsamında yürütülmüştür. Araştırma, Şekil 1’de yer alan “Ütopya Distopya Arakesitinde İklim Krizi: Hangi Gelecek? Hangi Yer?” başlıklı workshop sürecine dayanmaktadır. Sürecin ilk haftasını oluşturan birinci kısımda, öğrencilerin dönem projelerinin temelini oluşturacak senaryo geliştirme süreçleri için bir altyapı niteliğinde olan kavramsal bağlama yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. İklim krizi bağlamında ele alınan ütopya ve distopya kavramları çerçevesinde geliştirilecek geleceğe yönelik senaryolar için söz konusu kavramların disiplinler arası bir yaklaşımla analiz edilmesi hedeflenmiştir. Bu süreçte, öğrencilerin yaratıcı düşünme ve analitik becerilerini destekleyecek bir çerçeve oluşturulmuş, film, sergi, akademik metinler ve diğer disiplinler arası araçlar kullanılarak iklim krizinin toplumsal, çevresel ve mekânsal etkileri ele alınmıştır. Bu ilk aşama, öğrencilerin proje senaryolarını şekillendirmek için gerekli kavramsal bağlamı geliştirmelerine zemin hazırlamıştır. Çalışma, Şekil 2’de gösterilen üç aşamalı bir uygulama modeli çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Süreç, öğrencilerin teorik bilgilerini uygulamaya dönüştürmelerini sağlamak amacıyla yapılandırılmıştır. Bu çalışmada kullanılan yöntemsel model, güncel tasarım eğitimi yaklaşımlarında öne çıkan senaryo tabanlı düşünme, disiplinler arası araç kullanımı ve kavramsal üretim odaklı yapılar temel alınarak oluşturulmuştur. Özellikle iklim krizi gibi çok boyutlu problemleri ele alan tasarım pedagojisi, öğrencilerin farklı kaynak türleri aracılığıyla sistem düzeyinde düşünme becerisi geliştirmesini teşvik eden yöntemleri öne çıkarmaktadır. Bu bağlamda metin, film ve sergi analizleri, öğrencilerin yalnızca teorik bilgilerini değil; aynı zamanda deneyimsel ve görsel-işitsel algılarını da harekete geçirecek biçimde kurgulanmıştır. Bu araçların seçimi, yaratıcı düşünmeyi destekleyen alternatif bir pedagojik yapı olarak değerlendirilmiş, kavramsal analizlerin derinleşmesine katkı sunacak nitelikte belirlenmiştir.

İlk aşamada, literatür araştırması ve kavramların analizi gerçekleştirilmiş; iklim krizi, ütopya, distopya ve gelecek kavramları bağlamında seçilen film, metin ve sergiler üzerinden kapsamlı bir analiz yapılmıştır. Öğrenciler seçtikleri metinleri analiz etmiş, kavramsal arka plan oluşturmuş bu analizlerden elde ettikleri temaları kavramsal düzlemde ifade etmişlerdir. Ardından, izledikleri distopya ve ütopya temalı filmler üzerinden çevresel ve mekânsal senaryo analizleri yapmış, mekânsal çözümlemeler yaparak hem atmosfer hem de olay örgüsüne dair temel kavramlar üretmişlerdir. Son olarak, çağdaş sanat pratiklerini içeren sergi ziyaretleriyle çevresel ve toplumsal bağlamları mekânsal düzlemde deneyimlemesi sağlanmış, deneyimlediklerinden yola çıkarak, mekâna duyuşsal tepkiyi ve estetik bağlamı önceleyen kavramsal çıkarımlar geliştirmişlerdir.

ÜTOPYA DİSTOPYA ARAKESİTİNDE İKLİM KRİZİ: HANGİ GELECEK? HANGİ YER?					
ÇALIŞMA GRUBU & DÖNEMİ:		İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü Lisans 4. Sınıf 2024-2025 Güz Yarıyılı			
ÇALIŞMA ALANI:		SENARYOLAR BAĞLAMINDA ÖĞRENCİLER TARAFINDAN SUNULMUŞTUR.			
KULLANILAN ARAÇLAR:		1. İklim Krizi, Distopya, Ütopya ve Gelecek kavramları bağlamında seçilen: - Bilim Kurgu Filmleri - Akademik Makale ve Kitaplar - Güncel Sergiler 2. Metin ve görsel tabanlı Yapay Zeka ara yüzleri			
TOPLAM KATILIMCI SAYISI: 70 (Toplam 7 çalışma grubu şeklinde)		TOPLAM UYGULAMA SÜRESİ: 3 HAFTA (Haftada 2 kez toplam 8 saatlik oturumlar)		UYGULAMA YÖNTEMİ: ATÖLYE ÇALIŞMASI	
ÇALIŞMA MODELİ İÇERİĞİ					
1. KISIM		2. KISIM		3. KISIM	
BAŞLIK	İKLİM KRİZİ BAĞLAMINDA GELECEK SENARYOLARI İÇİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE OLUŞTURMA: DİSİPLİNLER ARASI ARAÇLARLA DESTEKLENEN BİR YAKLAŞIM	BAŞLIK	YARATICI SENARYO YAZIMINDA YAPAY ZEKÂNIN ROLÜ: İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE YENİLİKÇİ BİR YAKLAŞIM	BAŞLIK	YAPAY ZEKA DESTEKLİ SENARYO GÖRSELLEŞTİRME VE STORYBOARD GELİŞTİRME: İÇ MİMARLIK STÜDYOSU ÖRNEĞİ
İÇERİK	İklim Krizi, Distopya, Ütopya ve Gelecek kavramları bağlamında seçilen film, metin ve sergiler üzerinden proje senaryoları için temel kavramsal bağlamların oluşturulması	İÇERİK	İklim krizi, distopya ve ütopya temel bağlamında gelecek senaryolarının kurgulanması	İÇERİK	Kurgulanan gelecek senaryolarının görselleştirilmesi ve storyboard tasarımlarının sunulması
ÇALIŞMA SÜRESİ: 1 HAFTA		ÇALIŞMA SÜRESİ: 1 HAFTA		ÇALIŞMA SÜRESİ: 1 HAFTA	

Şekil 1. Workshop özet süreci

İkinci aşama olan kavram haritaları ve kavramsal setlerin oluşturulması; literatür taramasından elde edilen veriler doğrultusunda kavram haritalarının geliştirilmesi ve bunların sistematik şekilde kavramsal setlere dönüştürülmesini kapsamıştır. Farklı araç türleriyle çalışan öğrenciler, haftalık çıktılar üretmiş ve bu çıktılar, nihai kavramsal setlerin oluşturulmasına temel teşkil eden kavram haritalarına dönüştürülmüştür. Bu kavramlar atölye sürecinde hem tartışma zemini hem de senaryo kurgusunun ilk yapı taşları olarak değerlendirilmiştir.

Bu yapı, görsel düşünme, eleştirel yorumlama ve kavramsal sentez gibi tasarıma özgü becerilerin eş zamanlı gelişimini desteklemiştir.

Son aşama olan nihai kavramsal setin sunulması ve tartışılması sürecinde ise öğrenciler, önceki adımlardan elde ettikleri çıktıları tartışarak nihai kavramsal çerçeveyi oluşturmuşlardır. Bu üç aşama, öğrencilerin analitik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek üzere bir bütünlük içinde ele alınmıştır. Sürecin detayları, 2.1 başlığından itibaren açıklanmaktadır.

Şekil 2. Workshop 1. Kısım Uygulama Modeli

2.1. Literatür Araştırması ve Kavramların Analizi

Çalışmanın ilk aşamasında, literatür araştırması ve kavramların analizi gerçekleştirilmiştir. Atölye başlamadan önce öğrencilere çalışmanın temelini oluşturan iklim krizi, ütopya, distopya ve gelecek kavramları bağlamında seçilen araç ve kaynak listesi sunulmuştur. Workshop kapsamında belirlenen kaynaklar ve araçlar kullanılarak, bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu teorik arka plan, öğrencilerin geleceğe yönelik yaratıcı düşünceler geliştirmesi için gerekli olan kavramsal temelin oluşturulmasını amaçlamıştır.

Bu çalışmada kullanılan yöntemsel yaklaşım, kavramsal bağlamın oluşturulmasını destekleyen üç temel araç grubu üzerine inşa edilmiştir: makaleler, filmler ve sergiler. Bu materyaller, öğrencilerin kavramsal bağlam geliştirme sürecinde çok boyutlu bir yaklaşım benimsemelerini sağlamak ve yaratıcı düşünme becerilerini desteklemek amacıyla seçilmiştir. Her araç grubu, çalışmanın temel temalarını farklı açılardan ele alarak, disiplinler arası bir çerçeve sunmuştur. Çalışma kapsamında öğrenciler ile on iki film, on iki makale ve üç sergiden oluşan materyal setleri paylaşılmış, paylaşılan bu materyal setlerinden her bir çalışmada en az iki film, iki makale ve iki serginin kullanılması zorunlu tutulmuş, öğrenciler kendi tercihleri doğrultusunda bu sayıları artırarak materyal çeşitliliğini genişletmiştir.

Bu yöntemler, öğrencilerin karmaşık kavramsal bağlantıları daha geniş ve disiplinler arası bir bağlamda anlamalarını sağlamak üzere tasarlanmıştır. Süreç, öncelikle verilen metinlerin okunmasıyla başlamış, ardından film gösterimleriyle devam etmiştir. Bu aşamaların amacı, öğrencilere önce yazılı kaynaklarla kavramsal bir temel sağlamak ve ardından görsel-işitsel araçlarla mekânsal ve üç

boyutlu çözümleri algılayabilecekleri bir zemin sunmaktır. Son olarak sergi ziyaretleriyle öğrenciler, mekânsal çözümleri birebir deneyimleme fırsatı bulmuşlardır. Bu sıralı yapı, öğrencilerin analiz ve yorumlama süreçlerini derinleştirerek kavramsal çerçevelerini mekânsal bir perspektifle ilişkilendirmelerini sağlamayı hedeflemiştir. Seçilen metin okumaları, ütopya ve distopya kavramlarının tarihsel gelişimini ele alarak bu kavramların mimarlık ve mekânsal bağlamdaki anlamlarını derinleştirmek, tasarım süreçlerindeki yerini ve işlevini anlamalarına yardımcı olması için seçilmiştir.

Aşağıda, çalışma kapsamında kullanılan makalelerin isimleri ve detaylarına ilişkin bir tablo sunulmaktadır (Tablo 1).

İkinci aşamada yapılacak film izlenceleri, özellikle seçilen distopik filmler, çevresel ve toplumsal dönüşümlerin farklı senaryolarını görselleştirme konusunda önemli bir ilham kaynağı olmuştur. Bu filmler, krizlerin mekânsal ve sosyal etkilerini dramatize ederek öğrencilerin bu bağlamlara ilişkin algılarını derinleştirmiştir. Söz konusu filmlerin aynı zamanda iklim krizi bağlamında ele alınabilecek alt metinlere yer vermesi göz önünde bulundurulmuştur.

Film izlenceleri ile öğrencilerin yalnızca hikâye takibi değil, görsel anlatım üzerinden mekânsal ve tematik çözümleme yapıp yapmadıkları değerlendirilmiştir. Bu yöntem, film analizlerini sezgisel izlenimin ötesine taşıyarak kavramsal bir yapıya dönüştürmüş ve senaryo kurgusunun temeline yerleştirmiştir.

Aşağıda, çalışma kapsamında kullanılan filmlerin isimleri ve detaylarına ilişkin bir tablo sunulmaktadır (Tablo 2).

Tablo 1. Workshop 1. Kısım Kapsamında İncelenen Makaleler

MAKALE LİSTESİ					
	Makale Başlığı	Yazar	Yayın Yılı	Yayın Yeri	Seçin Kriterleri
1	Ütopya Distopya Arakesitinde, İnsan, Mekân Ve Teknoloji İlişkisinin İncelenmesi	Özlem Demirkan	2019	27. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu	Ütopya ve distopyanın toplumsal ve teknolojik bağlamlarını mimarlık perspektifiyle irdeleyen bir çalışma.
2	Mekan Ve Zamanın Ötesinde Ütopya Ve Distopya	Michael D. Gordin, Helen Tilley, Gyan Prakash.	2018	Ütopya ve Distopya, Koç Yayınları	Kavramların zamansal ve mekânsal bağlamlardaki etkilerini analiz eden bir çalışma.
3	Ütopyacılık, Ütopya Ve Distopya Üzerine Genel Ve Eleştirel Bir Bakış	Emrah Atasoy	2017	Doğu Batı Dergisi, Sayı:80	Kavramların tarihsel ve eleştirel yönlerini kapsamlı bir şekilde ele alan bir çalışma.
4	Speculative Design - Utilisation Of Approach In Design To Understand Dystopian And Utopian Future	Ellora Ghosh	2019	Rethinking The Future Platformu	Tasarım süreçlerinde spekülasyon yaklaşımların ütopya ve distopya ile bağlantısını açıklayan bir çalışma.
5	The Future Of Architecture: Utopias, Dystopias, Heterotopias	Elif Demirci	2022	Rethinking The Future Platformu	Mimarlık disiplininde ütopya ve distopyanın gelecekteki rolünü inceleyen bir çalışma.
6	Worldbuilding In Science Fiction, Foresight And Design	Leah Zaidi	2019	Journal of Futures Studies Dergisi, Sayı:4	Bilimkurgu ve tasarım süreçlerinin mekânsal kurgularla ilişkisini ele alan bir çalışma.
7	Kentsel Formların Ütopya Ve Distopya Kavramları Bağlamında İrdelenmesi	Aybala Sekman	2017	Toplum ve Demokrasi Dergisi, Sayı:11	Kentsel mekân tasarımına kavramsal bir perspektif sunmayı amaçlayan bir çalışma.
8	Ütopya: Melan Ve Kentin İdeal Formu	Köksal Alver	2009	Sosyoloji Dergisi, Sayı:18	Mekânsal düzenlemeler ve ütopya bağlamında ideal kurgular geliştiren bir çalışma.
9	Bilimkurgu Sinemasında Ekolojik Adalet Ve Ekoeleştri	Aygün Şen	2018	İlef Dergisi, Sayı:5	Bilimkurgu filmlerinde ekolojik adalet temalarının işlenişini analiz eden bir çalışma.
10	The Image Of Future City In Science Fiction Films	İslam M. Abohela, Khaled Dewidar, Amr El Gohary	2006	Ayn Şems Üniversitesi Uluslararası Konferansı ARUP 2006	Bilimkurgu sinemasındaki geleceğin kent imajlarını inceleyen bir çalışma.
11	Isolated Refuges For Surviving Global Catastrophes	Seth D. Baum, David C. Denkenberger, Jacob Haqq-Misra	2015	Futures Dergisi, Sayı:7	Küresel felaket senaryolarında izole barınma stratejilerini inceleyen bir çalışma.
12	Assessing Climate Change's Contribution To Global Catastrophic Risk	S.J. Beard, Lauren Holt, Asaf Tzachor, Luke Kempa, Shahar Avin, Phil Torres, Haydn Belfield	2021	Futures Dergisi, Sayı:127	İklim değişikliğinin küresel felaket riskine etkilerini analiz eden bir çalışma.

Tablo 2. Workshop 1. Kısım Kapsamında İncelenen Filmler

FİLM LİSTESİ				
	Film Adı	Yönetmen	Yapım Yılı	Seçim Kriterleri
1	12 Monkeys	Terry Gilliam	1995	Distopya-Zaman Yolculuğu-Çevresel Çöküş-Teknoloji
2	Waterworld	Kevin Reynolds	1995	Post-Apokaliptik Dünya-Kısıtlı Kaynaklar-Çevresel Felaket
3	The Day After Tomorrow	Roland Emmerich	2004	İklim Krizi-Doğal Afet-Çevresel Çöküş-Bilim ve İnsanlık
4	Children Of Men	Alfonso Cuaron	2006	Distopya-Toplumsal Çöküş-Kısıtlı kaynaklar-Göç-Umut ve İnsanlık
5	Wall-E	Andrew Stanton	2008	Çevresel Felaket-Tüketim Kültürü-Yeniden Doğuş
6	The Road	John Hillcoat	2009	İnsanlık sonrası bir distopyayı işleyen etkileyici bir film.
7	Elysium	Neill Blomkamp	2013	Sosyal Eşitsizlik-Uzay-Sınıfsal Çatışma- Sağlık ve Ayrıcalık
8	Snowpiercer	Bong Joon Ho	2013	Distopya-Kısıtlı Kaynaklar-Sınıf Mücadelesi-Toplumsal Hiyerarşi
9	Oblivion	Joseph Kosinski	2013	Post-Apokaliptik Dünya-Bellek ve Kimlik-Teknolojik Çöküş-Dünya Dışı Yaşam
10	Interstellar	Christopher Nolan	2014	Çevresel Çöküş-Uzay Keşfi-Zaman-İnsanlık ve Bilim
11	Mad Max:Fury Road	George Miller	2015	Post-Apokaliptik Dünya-Kısıtlı Kaynaklar-Çevresel Çöküş-İşyan ve Özgürlük-Kadın Direnişi
12	Finch	Miguel Sapochnik	2021	Post-Apokaliptik Dünya-Kısıtlı Kaynaklar-Çevresel Felaket-Dostluk-Hayatta Kalma

Sergi analizleri ise mekânsal temsiller ve tasarım kurgusu açısından öğrencilerin yaratıcı düşünce süreçlerini desteklemiştir. Sergilerde sunulan mekânsal çözümler ve çevresel temsiller, öğrencilerin geleceğin mekânsal kurgularına dair daha kapsamlı ve eleştirel bir bakış açısı geliştirmesine, mekânsal ve çevresel temsiller üzerinden yaratıcı bağlamlar oluşturmaya katkı sağlamıştır.

Sergi analizleri ile öğrencilerin yalnızca gözlem değil, mekânsal deneyim üzerinden kavramsal derinleşme yaşayıp yaşamadıklarını ortaya koymuştur. Bu yöntem, deneyimsel öğrenmenin sadece sezgisel değil, analiz edilebilir bir çıktıya dönüştürülmesini sağlamıştır. Aşağıda, çalışma kapsamında gezilen sergilerin isimleri ve detaylarına ilişkin bir tablo sunulmaktadır (Tablo 3).

SERGİ LİSTESİ				
	Sergi Adı	Sanatçı Adı	Yeri	Seçim Kriterleri
1	Senin Beklenmedik Karşılaşman	Olafur Eliasson	İstanbul Modern	Doğal ve mekânsal deneyimlerin ekolojik farkındalıkla birleştiği bir sergi.
2	Dünyalar Arasında	Chiharu Shiota	İstanbul Modern	Mekân ve insan ilişkisini soyut bir estetikle ele alan bir sergi.
3	Yeryüzü Halleri	Kolektif	Yapı Kredi Galeri	Çevresel ve mekânsal krizlerin sanatsal temsillerini içeren bir sergi.

Tablo 3. Workshop 1. Kısım Kapsamında İncelenen Sergiler

Bunun yanı sıra, öğrencilerin, kendileriyle paylaşılan ana kavramlar bağlamında bireysel literatür araştırmaları yapmaları teşvik edilmiştir. Bu yaklaşım, öğrencilerin daha derinlemesine bir anlayış geliştirmelerini ve bağımsız eleştirel düşünme becerilerini güçlendirmeyi amaçlamıştır.

Her bir materyal, öğrencilerin kavramsal bağlantıları derinlemesine anlamalarını ve analitik düşünme süreçlerini geliştirmelerini desteklemek için özel olarak belirlenmiştir. Bu araçların bütünsel kullanımı, öğrencilerin kavramsal bağlamları eleştirel bir perspektiften değerlendirmelerine ve yaratıcı süreçlerini zenginleştirmelerine olanak tanımıştır. Böylece, öğrenciler yalnızca teorik bilgi birikimlerini derinleştirmekle kalmamış, aynı zamanda bu bilgiyi tasarım

süreçlerinde analitik bir temel olarak kullanma becerisi kazanmıştır.

2.2. Kavram Haritaları ve Kavramsal Setlerin Oluşturulması

Çalışmanın ikinci aşamasında, öğrencilerle paylaşılan metin, film ve sergi gibi materyaller doğrultusunda, çoklu kaynaklardan elde ettikleri bilgiler ışığında kavramsal çıkarımlar yapmaları istenmiştir. Öğrenciler her araç için (okuma, izleme, deneyimleme) ayrı ayrı analizler sunmuş; bu analizlerden tematik kavramlar üretmiştir. Her içerik türü - görsel, yazınsal ya da deneyimsel - farklı bir okuma düzeyi sunduğu için, çıkarılan kavramlar da çok katmanlı bir yapıda

oluşmaktadır, bu durum yaratıcı düşüncenin yapılandırılması ve bilgi üretiminin kişisel deneyimle harmanlanması açısından önemli bir alan açmıştır.

Kavram çıkarımları, içerik çözümleme yöntemiyle, öğrencilerin metin ya da görsel materyalden edindikleri izlenim ve yorumları kavramsallaştırmaları yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu çıkarımlar, grup içinde yürütülen tartışmalarda paylaşılmış, kavramlar benzerlik, tekrar oranı, bağlamsal geçerlilik ve senaryo potansiyeli gibi kriterler temelinde sınıflandırılarak gruplandırılmıştır.

Elde edilen kavramlar; sürdürülebilirlik, teknolojik yenilik, çevresel adalet, kültürel değişim ve toplumsal direnç gibi temalar etrafında organize edilmiş, bu yapı üzerinden kavram haritaları oluşturulmuştur. Kavram haritaları, senaryo yazımı sürecinde tematik bir kılavuz olarak kullanılmış; öğrencilerin senaryo kurgularını belirli bir düşünsel çerçevede yapılandırılmasına olanak tanımıştır. Sürecin sonunda geliştirilen nihai kavram haritaları, öğrencilerin bireysel yaratıcılıklarını sistematik bir zemine oturtmalarına katkı sağlamış, senaryo yazımı ve gelecek tahayyülü süreçlerinde yönlendirici bir işlev üstlenmiştir.

Bu yaklaşım, tasarım eğitiminde yaratıcı düşünce üretiminin kavramsal düzeyde yapılandırılması yönünde önerilen güncel yöntemlerle örtüşmektedir. Özellikle kavram haritası yöntemi, öğrencilerin disiplinler arası etkileşimler yoluyla karmaşık verileri anlamlandırmalarına ve geleceğe dair çok boyutlu öngörüler geliştirmelerine imkân tanımıştır. Bu süreç, aynı zamanda öğrencilerin toplumsal ve çevresel sorunlara yönelik yenilikçi ve uygulanabilir çözüm önerileri geliştirmelerini desteklemiştir.

2.3. Nihai Kavramsal Setin Sunulması ve Tartışılması

Çalışmanın son aşamasında, öğrenciler geliştirdikleri kavram haritalarını temel alarak senaryolarına özgü nihai kavramsal setlerini sunmuş ve bu setler, geleceğe yönelik tasarımlarında yol gösterici bir yapı taşı işlevi görmüştür. Bu setler, öğrencilerin önceki analiz ve çıkarımlarına dayalı olarak geliştirdikleri, senaryo yazımı için yönlendirici işlev gören kavramsal çerçeveleri temsil etmiştir. Sunumlar sırasında öğrenciler, yalnızca kavramsal çerçevelerini değil, tasarım süreçlerini şekillendiren ana temaları ve bu temaların senaryo yazımı üzerindeki etkilerini de detaylandırmıştır. Nihai kavramsal setlerin tartışılması, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirerek tasarımlarına disiplinler arası bir perspektifle yaklaşmalarını sağlamış, yaratıcı süreçlerini daha analitik bir temele oturtmalarına olanak tanımıştır. Ayrıca, bu tartışmalar sayesinde öğrenciler, karmaşık toplumsal ve çevresel sorunlara yönelik yenilikçi çözüm önerileri geliştirme becerilerini güçlendirmiş ve teorik bilgilerini pratiğe dönüştürerek yaratıcı düşüncelerini analitik bir çerçevede ifade etme fırsatı bulmuştur.

Ölçme ve değerlendirme bu çalışmada ürün odaklı değil, süreç odaklı olarak yapılandırılmıştır. Öğrencilerin gelişimi yalnızca son sunumlara dayanarak değil; süreç boyunca yaptıkları analizler, oluşturdukları kavram listeleri ve her aşamada gerçekleştirdikleri bireysel üretimler dikkate alınarak izlenmiştir. Her içerik türü (metin, film, sergi) için öğrenciler, seçtikleri içeriği analiz etmiş, bu analizler sonucunda kavramsal çıkarımlarda bulunmuş ve elde ettikleri kavramları yazılı olarak raporlamışlardır. Bu raporlar, öğrencinin içeriği nasıl okuduğunu, ne tür temalar ortaya koyduğunu ve bu temaları nasıl yapılandığını göstermiştir. Her analiz çıktısı, öğrencinin bireysel kavramsal çözümlemelerini içeren bir ara ürün olarak değerlendirilmiştir. Süreç üç aşamalı olarak yapılandırılmıştır: metinsel okuma, görsel analiz ve mekânsal deneyim. Her aşamada elde edilen bireysel kavram setleri, süreç sonunda birleştirilerek nihai kavramsal setlere dönüştürülmüş; öğrenciler bu setler doğrultusunda senaryolarını oluşturmuştur. Senaryo yazımı öncesi elde edilen bu kavramsal çerçeveler, öğrencinin düşünsel altyapısını yansıtan temel veri olarak değerlendirilmiştir.

Gelişim, bu süreç boyunca toplanan nitel veriler üzerinden izlenmiş; öğrencilerin kavramsal tutarlılığı, içerik derinliği ve senaryo ile kurduğu bağ üzerinden değerlendirilmiştir. Geri bildirimler her aşamada sözlü ya da yazılı olarak sağlanmış, bu sayede öğrenciler nihai üretimlerine geçmeden önce kavramsal yapılarını gözden geçirme fırsatı bulmuşlardır. Her öğrenci, gelişimini farklı hız ve doğrultuda gerçekleştirmiş; bu durum, süreci bireyselleştiren nitel bir değerlendirme yaklaşımı ile ele alınmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Bu stüdyo çalışması, iklim krizi bağlamında ütopya ve distopya kavramlarını temel alarak, öğrencilerin yaratıcı gelecek senaryoları geliştirme süreçlerini desteklemek amacıyla kurgulanmıştır. Çalışmanın temel hedefi, öğrencilerin toplumsal, ekolojik ve mekânsal sorunları disiplinler arası bir yaklaşımla ele alarak analitik becerilerini geliştirmeleri ve yaratıcı düşüncelerini ifade etmeleridir. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar, literatür incelemeleri, kavram haritalarının oluşturulması ve nihai kavram setlerinin geliştirilmesi olmak üzere üç ana aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, stüdyo çalışması kapsamında çalışmanın yazarlarından Helin Anıl tarafından gerçekleştirilen ve sunulan iklim krizi bağlamında gelecek senaryoları için kavramsal çerçeve oluşturma süreci örnek çalışma olarak ele alınmıştır. Bu çalışmada, iklim krizinin mekânsal, toplumsal ve ekolojik etkilerini analiz etmek için disiplinler arası bir yol izleyerek, çalışma kapsamında verilen Tablo 5’de detayları belirtilen araçlardan yararlanılmıştır.

ÇALIŞMA KAPSAMINDA İNCELENEN KAYNAKLAR		
FİLM	MAKALE	SERGI
SNOWPIERCER	ÜTOPYA: MEKAN VE KENTİN İDEAL FORMU	DÜNYALAR ARASINDA
THE DAY AFTER TOMORROW	MEKAN VE ZAMAN ÖTESİNDE ÜTOPYA VE DİSTOPYA	SENİN BEKLENMEDİK KARŞILAŞMAN

Tablo 5. Workshop 1. Kısım Kapsamında Örnek Öğrenci Çalışmasının Yararlandığı Araçlar

Çalışma kapsamında yazar tarafından film, makale ve sergi gibi disiplinler arası araçlardan elde edilen verilerle kapsamlı bir kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeveyi nihai

kavramsal sete dönüştürmüştür. Snowpiercer ve The Day After Tomorrow filmleri üzerinden kriz senaryolarının mekânsal ve toplumsal etkilerini analiz etmiştir. Snowpiercer,

mekânsal temsillerde kapalı alanlar ve sınıf ayrımları gibi unsurları ele alırken, The Day After Tomorrow iklim krizinin doğrudan etkisiyle değişen insan-mekân ilişkilerini vurgulamıştır. Bu iki film, Şekil 3’te belirtildiği gibi, “adalet,” “doğa,” “iklim,” “ideal mekân,” “süreç,” “adaptasyon” ve “değişim” kavramlarının geliştirmesine katkıda bulunmuştur.

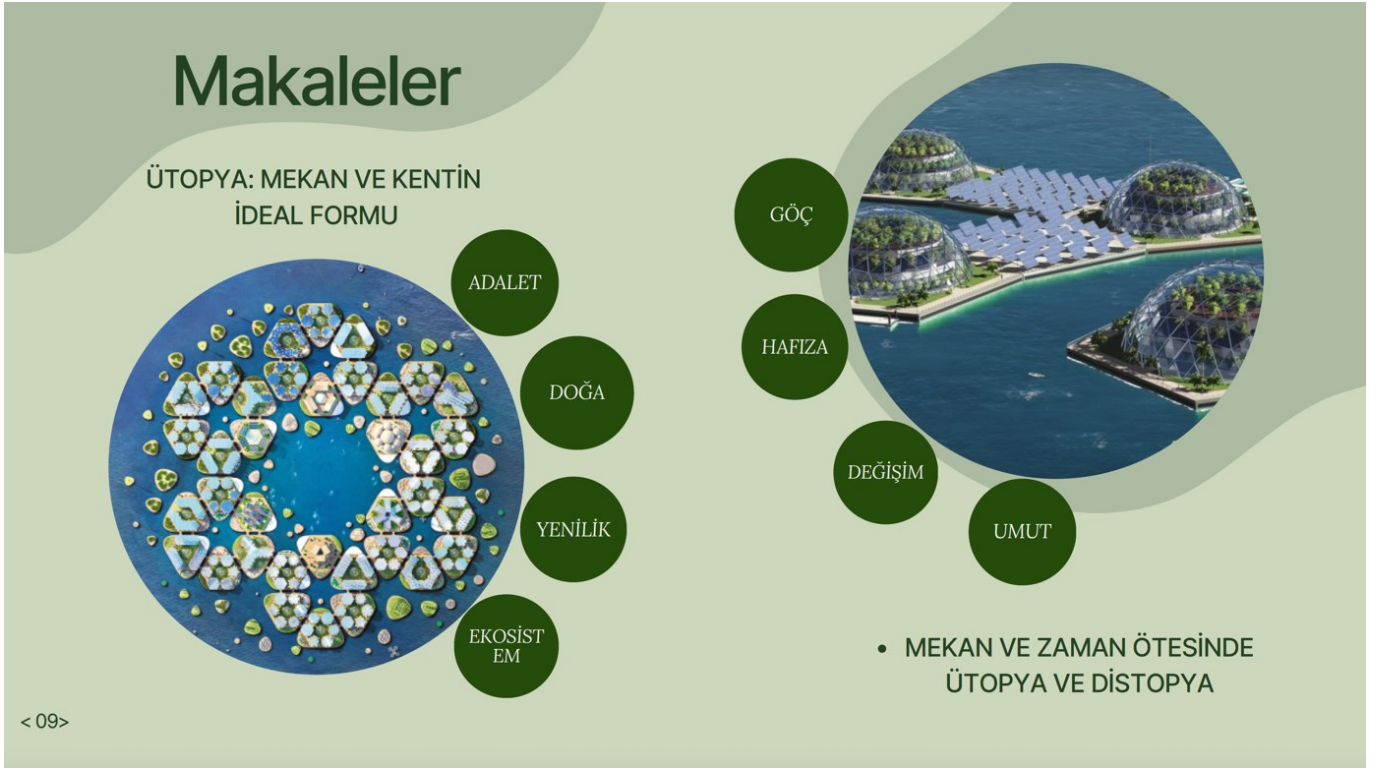
Bu analizler, krizlerin mekânsal yansımalarına yönelik farkındalık geliştirilmesini sağlamış ve bu kavramların tasarım süreçlerine entegre edilmesine olanak tanımıştır.

Şekil 3. Gelecek Senaryoları İçin Kavramsal Çerçeve Oluşturma Örneği (Anıl, 2024)

Çalışma kapsamında materyal olarak verilen ve ütopya ve distopya kavramlarını ele alan, iki makale üzerinden kavramsal bağlantılar kurulmuştur: Ütopya: Mekân ve Kentin İdeal Formu ve Mekân ve Zaman Ötesinde Ütopya ve Distopya. Bu çalışmalar, “adalet,” “doğa,” “hafıza,” “değişim,” “göç,” “yenilik,” “umut” ve “ekosistem” gibi

temaları öne çıkarmış ve toplumsal ve çevresel dönüşümler bağlamında geleceğe yönelik mekânsal vizyonlar geliştirilmesine yardımcı olmuştur (Şekil 4). Makaleler, yaratılan kavramsal çerçeveyi tarihsel ve eleştirel bağlamlarla desteklemiştir.

Şekil 4. Gelecek Senaryoları İçin Kavramsal Çerçeve Oluşturma Örneği (Anıl, 2024)

Son olarak çalışma kapsamındaki sergiler ele alınmış ve İstanbul Modern’de gerçekleştirilen Dünyalar Arasında ve Senin Beklenmedik Karşılaşman sergileri, çevresel ve toplumsal bağlamlara ilişkin mekânsal algıyı geliştirmiştir. Dünyalar Arasında sergisi, “adalet,” “yenilik,” “doğa” ve

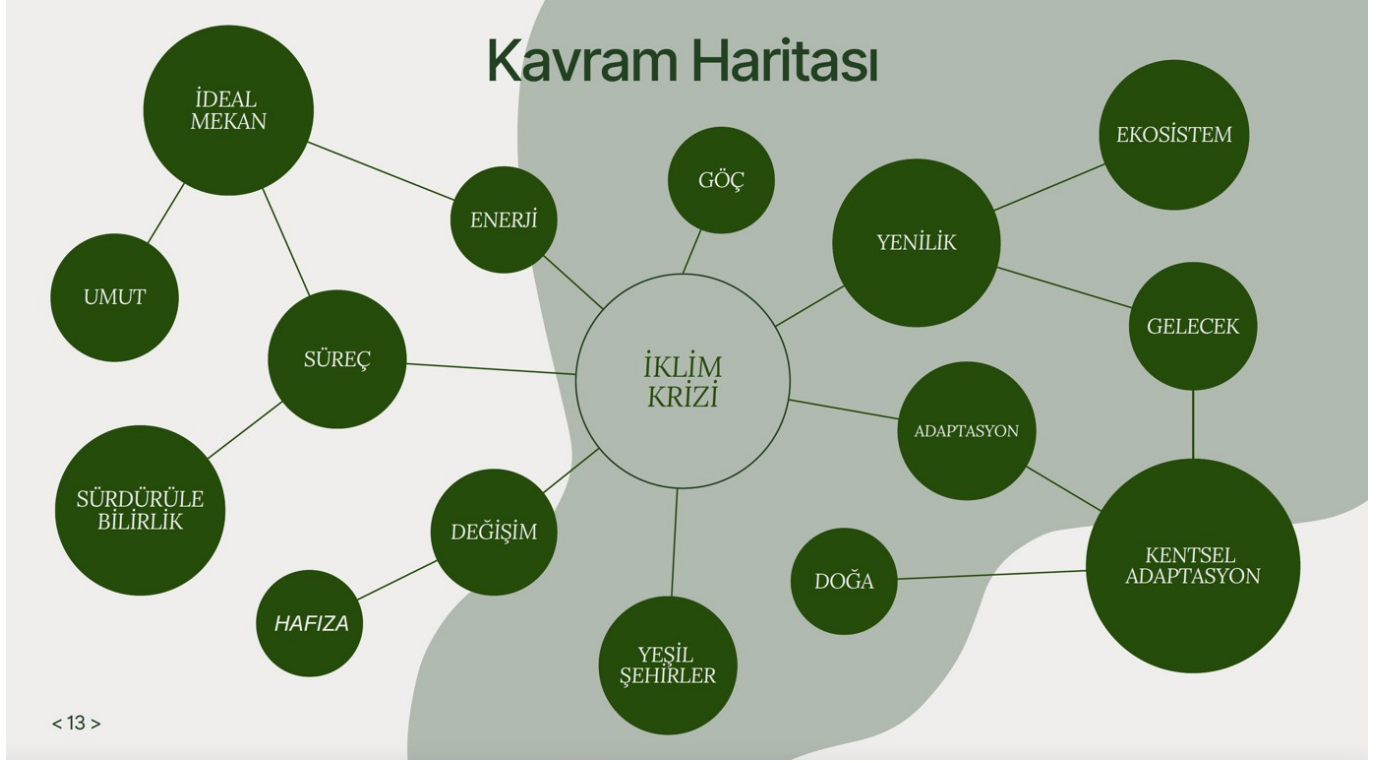
“ekosistem” gibi kavramlara odaklanırken, Senin Beklenmedik Karşılaşman sergisi “beraberlik,” “göç,” “değişim” ve “süreç” temalarını vurgulamıştır (Şekil 5). Bu temalar, ekolojik ve toplumsal dönüşüm süreçlerini daha yaratıcı bir perspektiften ele alınmasına katkıda bulunmuştur.

Şekil 5. Gelecek Senaryoları İçin Kavramsal Çerçeve Oluşturma Örneği (Anıl, 2024)

Workshop çalışmasının ilk aşaması sonucunda, film, makale ve sergi analizlerinden elde edilen veriler doğrultusunda bir kavram haritası oluşturulmuştur. Bu haritada Şekil 6'da gösterildiği gibi “iklim krizi” kavramı merkezde yer alırken, “adalet,” “sürdürülebilirlik,” “yeşil şehirler,” “kentsel adaptasyon,” “hafıza,” “ekosistem,” “gelecek,” “ideal mekân” ve “yenilik” gibi anahtar kavramlar etrafında bir ağ yapısı

oluşturulmuştur. Harita, disiplinler arası analizlerin tematik bağlantılarını görselleştirmekle kalmamış; aynı zamanda, öğrencinin tasarım sürecindeki kavramsal düşüncesini sistematik bir şekilde organize etmesine olanak tanımıştır. Bu yaklaşım, mekânsal ve toplumsal sorunlara yönelik yaratıcı çözümler üretme kapasitesini güçlendiren bir araç işlevi görmüştür.

Şekil 6. Gelecek Senaryoları İçin Kavramsal Çerçeve Oluşturma Sürecinde Örnek Kavram Haritası (Anıl, 2024)

Nihai kavram seti, önceki aşamalarda oluşturulan kavram haritasından yola çıkarak, proje kapsamında geliştirilecek gelecek senaryolarının temelini oluşturan bir çerçeve haline gelmiştir. Bu set, “iklim krizi,” “hafıza,” “ekosistem,” “ideal

mekân,” “adaptasyon,” “yenilik,” “sınıfsal ayırım” ve “değişim” gibi anahtar kavramlardan oluşmuştur (Şekil 7). Her bir kavram, geleceğin mekânsal, çevresel ve toplumsal dinamiklerini ele alan bir rehber niteliği taşımaktadır.

Şekil 7. Gelecek Senaryoları İçin Kavramsal Çerçeve Oluşturma Sürecinde Örnek Kavram Seti (Anıl, 2024)

Yazar, oluşturduğu kavramsal seti senaryo yazımı sürecinde etkin bir şekilde kullanarak, iklim krizinin olası çok boyutlu etkilerini tasarım sürecine entegre etmiş ve geleceğe yönelik sürdürülebilir çözümler geliştirme kapasitesini artırmıştır. Nihai kavramsal set, yalnızca teorik bir altyapı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda tasarım süreçlerini yönlendiren ve geleceğin mekânsal kurgularını destekleyen bir metodolojik araç işlevi görmüştür.

4. Sonuç

Bu çalışma, iklim krizi bağlamında ütopya, distopya ve geleceğe dair kavramların disiplinler arası araçlarla incelenmesinin, öğrencilerin yaratıcı ve analitik becerilerini geliştirme üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Film, makale ve sergi gibi araçlar, öğrencilerin geleceğe yönelik senaryolar oluşturmalarına rehberlik etmiş ve teorik bilgilerin tasarım süreçlerine entegre edilmesini sağlamıştır. Çalışma, kavramsal haritalar ve nihai kavram setleri aracılığıyla disiplinler arası düşünme becerisinin tasarım odaklı süreçlerdeki rolünü görünür kılmıştır.

İklim krizinin çok boyutlu yapısı, yalnızca çevresel etkileriyle değil, toplumsal ve mekânsal dönüşümleri de içeren bir bağlamda ele alınmıştır. Öğrenciler, krizlerin bu farklı boyutlarını analiz ederek sürdürülebilirlik, sosyal adalet ve yenilikçilik gibi kavramları tasarımlarına entegre etmişlerdir. Senaryo yazımı sürecinde kullanılan bu kavramlar, geleceğin mekânsal kurgularına yönelik özgün çözümler geliştirilmesini desteklemiştir.

Çalışmanın bulguları, disiplinler arası araçların yaratıcı düşünceyi destekleyen önemli bir altyapı sunduğunu göstermektedir. Özellikle öğrencilerin analiz ve sentez becerilerini güçlendiren bu araçlar, karmaşık problemleri ele alma süreçlerinde yeni bakış açıları kazandırmıştır. Film, makale ve sergi analizlerinden elde edilen bilgiler, öğrencilerin tasarımlarına yenilikçi ve uygulanabilir çözümler entegre etmelerini sağlarken, teorik bilginin pratikle harmanlanmasının önemini ortaya koymuştur.

Bu bağlamda, çalışma kapsamında edinilen veriler doğrultusunda aşağıdaki öneriler değerlendirilebilir:

Araç çeşitliliğinin artırılması: Film, makale ve sergi gibi araçların süreçteki kullanımının çeşitlendirilmesi ve bu araçların daha geniş bir kapsamda ele alınması önerilmektedir. Örneğin, sergilerde farklı tematik yaklaşımların sunulması, film seçkilerinin belirli bir bağlamı derinlemesine ele alan yapımlardan oluşturulması ve makalelerin disiplinler arası bir perspektifi destekleyecek şekilde seçilmesi, öğrencilerin kavramsal analiz becerilerini zenginleştirebilir.

Sürdürülebilirlik Temelli Yaklaşımlar: Gelecek senaryolarının sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda kurgulanması ve bu bağlamda ekolojik, sosyal ve ekonomik bileşenlerin tasarım süreçlerine entegre edilmesi önem arz etmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin çevresel problemlere duyarlılık geliştirerek daha bilinçli ve yenilikçi tasarım çözümleri üretmelerine olanak tanıyabilir.

Disiplinler Arası Perspektiflerin Sürece Dahil Edilmesi: Çalışmalara farklı disiplinlerden uzmanların katkı sağlaması, öğrencilerin farklı bakış açıları kazanmasını ve disiplinler arası bir anlayış geliştirmesini desteklemektedir. Çevre bilimleri, sosyoloji ve teknoloji gibi alanlardan gelen uzmanların projelere katılımı, ele alınan temaların daha kapsamlı ve çok boyutlu bir şekilde değerlendirilmesine

imkan sunabilir.

Etkileşim Temelli Grup Çalışmaları: Öğrencilerin grup çalışmaları yoluyla kavramlarını tartıştığı ve geliştirdiği etkileşimli süreçler, bireysel yaratıcılığın ötesinde kolektif üretimi teşvik edebilir. Bu yöntem, farklı fikirlerin sentezlenerek daha yenilikçi ve uygulanabilir sonuçlara ulaşılmasını sağlamakta etkili bir araç olarak değerlendirilebilir.

Yerel Bağlamların Önceliklendirilmesi: İklim krizine yönelik geliştirilen senaryoların yerel dinamiklerle ilişkilendirilmesi ve bu çerçevede uygulanabilir çözümler sunması gereklidir. Bu bağlam, öğrencilerin hem küresel hem de yerel ölçeklerde bütüncül bir anlayış geliştirmelerine ve tasarım süreçlerinde daha etkin sonuçlar üretmelerine katkı sağlayabilir.

Tüm bu bağlamda, bu çalışma, tasarım eğitiminde disiplinler arası araçların ve yenilikçi yöntemlerin ne kadar etkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Film, makale ve sergi gibi araçlarla desteklenen süreçler, öğrencilerin çevresel, toplumsal ve mekânsal sorunlara yönelik yaratıcı ve uygulanabilir çözümler geliştirmelerine olanak tanımıştır. Çalışma, iklim krizinin yalnızca bir tehdit değil, aynı zamanda tasarım süreçlerinde yenilikçi ve sürdürülebilir yaklaşımlar geliştirmek için bir fırsat sunduğunu göstermektedir. Disiplinler arası yöntemlerin eğitimde daha yaygın bir şekilde uygulanması, gelecekteki tasarımcıların toplumsal ve çevresel sorunlara yönelik daha güçlü çözümler üretmesini sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Brown, R., & Jenks, M. (2022). Teaching sustainability in planning and design education: A systematic review. *Sustainability*, 14(15), 9485. <https://doi.org/10.3390/su14159485>
- Bulkeley, H., & Betsill, M. M. (2013). *Cities and climate change: Urban sustainability and global environmental governance*. Routledge.
- Claeys, G. (2017). *Dystopia: A natural history*. Oxford University Press.
- Findeli, A. (2001). Rethinking design education for the 21st century: Theoretical, methodological, and ethical discussion. *Design Issues*, 17(1), 5–17.
- Jones, M., & Card, K. (2021). Embedding sustainability in interdisciplinary pedagogy for planning and design studios. *Journal of Planning Education and Research*. <https://doi.org/10.1177/0739456X211003639>
- Klein, J. T. (1990). *Interdisciplinarity: History, theory, and practice*. Wayne State University Press.
- Lawson, B. (2006). *How designers think: The design process demystified*. Routledge.
- Levitas, R. (2013). *Utopia as method: The imaginary reconstitution of society*. Palgrave Macmillan.
- Steffen, W., Broadgate, W., Deutsch, L., Gaffney, O., & Ludwig, C. (2015). The trajectory of the Anthropocene: The great acceleration. *The Anthropocene Review*, 2(1), 81–98.
- Sweeney Tookes, J., & Legee, L. M. (2024). Interdisciplinary approaches to teaching climate change. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 17(1), Article 11. <https://doi.org/10.20429/ijstol.2023.170111>
- Vale, L. J., & Campanella, T. J. (2005). *The resilient city: How modern cities recover from disaster*. Oxford University Press.